

УНИВЕРЗИТЕТ У БЕОГРАДУ
ФАКУЛТЕТ БЕЗБЕДНОСТИ

УНУТРАШЊА КОНТРОЛА ПОЛИЦИЈЕ
ДИПЛОМСКИ РАД

Ментор :

Др Зоран Драгишић
редовни професор

Кандидат:

Бојана Милојковић

Београд, 2018. године

Садржај

УВОД.....	3
1. ПОЛИЦИЈСКИ СИСТЕМ У РЕПУБЛИЦИ СРБИЈИ И ЊЕГОВА КОНТРОЛА	5
1.1 Спољашња контрола полиције.....	5
1.1.1. Контрола полиције од стране Народне скупштине	5
1.1.2. Контрола полиције од стране Владе РС.....	6
1.1.3. Судска контрола полиције.....	6
1.1.4. Контрола полиције од стране јавног тужилаштва	7
1.1.5. Контрола полиције од стране омбудсмана	8
1.2. Унутрашња контрола полиције.....	8
2. КОНТРОЛА СЛУЖБИ БЕЗБЕДНОСТИ У РС	10
2.1. Надлежност Сектора унутрашње контроле	10
2.2. Уређење Сектора унутрашње контроле	11
2.3. Контрола путем решавања притужбе	16
3. ПРЕВЕНТИВНЕ АКТИВНОСТИ СЕКТОРА УНУТРАШЊЕ КОНТРОЛЕ.....	18
4. РЕЗУЛТАТИ РАДА СЕКТОРА УНУТРАШЊЕ КОНТРОЛЕ	21
5. ПРИМЕРИ УНУТРАШЊЕ КОНТРОЛЕ ПОЛИЦИЈЕ У ЗЕМЉАМА У ОКРУЖЕЊУ.....	25
5.1. Република Мађарска.....	26
5.2. Република Словенија.....	27
5.3. Црна Гора	29
ЗАКЉУЧАК.....	31
ЛИТЕРАТУРА.....	33

УВОД

Свака правна држава треба да буде организована тако да штити грађане, али са друге стране и ти грађани треба да буду заштићени од полиције. Управо због тога је и целокупни полицијски систем подвргнут контроли. У питању је, како контрола која је карактеристична и за све остале органе државне управе, тако и посебна контрола због особености које карактеришу полицијски систем. Под контролом рада полиције подразумевају се све активности којима се води рачуна да ли полицијски службеници поступају у оквиру надлежности које произилазе из нормативних оквира.

Данас се у свим државама све више води рачуна о уређењу питања која се односе на контролу полиције, како спољашњу, тако и унутрашњу. Појединачно гледано свака контрола за себе је недовољна у спровођењу адекватне контроле, те оне морају да сарађују и да се допуњују. Због свега овога приликом успостављања правног оквира унутрашње контроле полиције потребно је јасно дефинисати следећа питања:

- Ко је контролор?
- Ко се контролише?
- Шта је предмет контроле?
- Који су поступци и начини вршења контроле?
- Која су контролна овлашћења?
- Шта је циљ контроле и
- Која ће бити интервенција на крају поступка контроле?

Систем контроле који ће бити присутнији зависи од низа фактора, а најчешће од уставног система државе и правне традиције, али је чињеница да тамо где се прекомерно употребљава једна контрола слаби употреба контроле у целини.

Међутим, чињеница да су лица која врше унутрашњу контролу и сами полицијски службеници повлачи за собом одређене проблеме. Ту се пре свега мисли на полицијску културу која у великој мери детерминише однос контролор-контролисани. Тако, полицијска култура поред своје позитивне улоге, може да има и негативан предзнак,

поготово када је реч о унутрашњој контроли коју спроводе полицијски службеници над својим колегама.

У прилог унутрашњој контроли иде чињеница да спољашња контрола не може да буде ефикасна без унутрашње, јер без ње не би било могуће уопште вршити делатност полиције. Ово је из разлога што је полицијска делатност уређена по хијерархијском систему где се примена овлашћења и обављање послова једног полицијског службеника проверава и оцењује од стране полицијског службеника који се налази на вишем нивоу. Због овога се може рећи да је у питању уствари неки вид самоконтроле.

Један од основних циљева унутрашње контроле јесте провера законитости и правилности поступања припадника полиције у случајевима када се указује на злоупотребе и прекорачења овлашћења, односно на кршење људских права. Иначе, унутрашња контрола обухвата контролу свих задатака и може бити редовна или ванредна. Контролу организује и спроводи надлежни руководиоца у полицији, а по његовом овлашћењу могу је спроводити и друга лица. Припадници полиције који врше контролу у обавези су да пруже доказ да они уствари представљају контролоре и на тај начин остварују право на увид у списе предмета, извештаје и друге списе, као и обилазак запослених. Стање утврђено приликом контроле се записује у извештаје у којима се наводе и мере које би требало да се предузму како би се отклониле евентуалне неправилности.

Дакле, у овом раду ћу се детаљно позабавити унутрашњим видом контроле полиције у нашој земљи, стављајући акценат на сектор унутрашње контроле, његова овлашћења и надлежности и превентивне мере које треба да предузима. У завршним деловима рада биће речи о начину функционисања унутрашње контроле полиције у неким од земаља у окружењу, како би се могла направити паралела и упоредити ови системи контроле.

1. ПОЛИЦИЈСКИ СИСТЕМ У РЕПУБЛИЦИ СРБИЈИ И ЊЕГОВА КОНТРОЛА

1.1 Спољашња контрола полиције

Као што је у уводном делу рада напоменуто, да би се у правној држави обезбедило да полиција штити грађане и да они буду заштићени од полиције неопходно је постојање поред унутрашње, и спољашње контроле полиције, а све у циљу владавине права и сузбијања самовоље. Управо због тога ће следећи, краћи део овог рада бити посвећен начину на који се врши спољашња контрола полиције у Републици Србији.

Оно што оправдава неопходност постојања спољашње контроле јесте чињеница да се њоме објективније врши контрола јер су у питању органи ван полиције. Тако се спољашња контрола врши од стране:

- Народне скупштине;
- Владе РС;
- Судска контрола полиције;
- Контрола од стране јавног тужилаштва и
- Контрола од стране омбудсмана.
- Контрола од стране Повереника за информације од јавног значаја и заштиту података личности и
- Контрола од стране Државне ревизорске институције.

Ефикасна спољашња контрола доприноси ефикаснијем и законитијем раду унутрашње контроле.

1.1.1. Контрола полиције од стране Народне скупштине

Народна скупштина врши спољашњу контролу рада полиције тако што Министар унутрашњих послова једном годишње, а по захтеву Народне скупштине и чешће подноси извештај о раду МУП-а. Остали државни органи, као и они на локалном нивоу, врше спољашњу контролу тако што имају приступ одговарајућим информацијама. Правило је да сва лица која учествују у вршењу контроле су дужна да штите и чувају поверљивост

података и информација до којих долазе у процесу вршења контроле и по престанку својих функција.

Поред подношења извештаја Министа унутрашњих послова врши контролу и кроз давање смерница за рад и налога, које су дужни да извршавају сви полицијски службеници на које се односе. Тако је и полицијски службеник унутрашње контроле у обавези да на захтев Министра поднесе документа и извештаје о појединачним питањима у домену своје надлежности.

1.1.2. Контрола полиције од стране Владе РС

Влада као носилац извршне власти у Републици Србији је одговорна Народној скупштини за политику Републике Србије, за извршавање закона и других општих аката Народне скупштине и за рад органа државен управе.¹ Влада као колективни орган има највећи непосредни утицај на рад полиције, па тако и на контролу њеног рада. Министар унутрашњих послова као члан Владе присуствује седницама и на њима излаже проблеме и поједина питања која су од значаја за функционисање полицијског система.

Посебан вид контроле Влада остварује преко кадровске функције, која омогућава Премијеру да покрене питање одговорности или разрешења Министра унутрашњих послова. Предвиђено је да Директора полиције поставља Влада на период од пет година, а на предлог Министра унутрашњих послова.

1.1.3. Судска контрола полиције

Судови као самостални и независни органи државне власти имају знатан утицај на контролу законитости рада Полиције. Контролу општих аката Министарства унутрашњих послова, као и сагласност правилника, наредби и упутстава са законом врши Уставни суд, док контролу појединачних аката врше судови опште и посебне надлежности. Судска контрола се углавном односи на примере када полицијски службеници крше неке одредбе закона приликом вршења службене дужности.

У питању је контрола која се предузима после усменог или писменог одобрења, односно наредбе за предузимањем других истражних радњи или увиђаја. У суштини, реч је

¹ Устав РС, Службени гласник РС, бр 98/2006.

о претходној контроли, јер да би полиција применила одређена овлашћења или мере неопходно је да претходно добије овлашћење надлежног суда.

Тако, у случају предузимања доказне радње тајни надзор комуникација или тајно праћење и снимање, грађани имају право жалбе на поступање полицијских службеника, па уколико одлучи да су они поступали незаконито, суд одлучује о заштити права грађана и о накнади штете. У управном спору суд има право да одлучује о законитости коначних појединачних аката полиције. Поред тога предмет управног спора може бити и питање повраћаја ствари, или накнаде штете само ако је то повезано са незаконитошћу неког управног акта полиције. Управни спор се може покренути и у случају „ћутања администрације“ при чему се поступа као да је донет негативни коначни управни акт.²

1.1.4. Контрола полиције од стране јавног тужилаштва

Јавно тужилаштво је самостални државни орган који гони учиниоце кривичних и других кажњивих дела и предузима мере на заштити уставности и законитости.³ Контрола државних органа, па тако и полиције од стране јавног тужилаштва се огледа у чињеници да су дужни да поступе по сваком захтеву надлежног јавног тужиоца, а у случају да орган унутрашњих послова или неки други орган не поступи по захтеву јавног тужиоца, он може да обавести старешину који руководи органом а по потреби и надлежног министра, Владу или скупштинско тело.

У случају непоступања полиције, тј. уколико не дође до поступка у року од 24 часа откад је примљено обавештење, јавни тужилац може захтевати покретање дисциплинског поступка против лица за које сматра да је одговорно за непоступање по његовом захтеву.⁴ Још један вид контроле полиције од стране Јавног тужилаштва представља и контрола кривичне пријаве. Наиме, сви државни органи, а самим тим и полиција, у обавези су да пријаве дела за које се гони по службеној дужности, а о којима су обавештени или су за њих асзнали на неки други начин. Уколико јавни тужилац није у могућности да сам прикупи обавештења везана за извршење кривичног дела он ће захтевати од органа унутрашњих послова да прикупе потребна обавештења и да предузму друге мере ради

² Милков, Д., Управно право III-Контрола управе, Правни факултет у Новом Саду, НОви Сад, 2010.

³ Устав РС, Службени гласник РС, бр. 98/2006.

⁴ Законик о кривичном поступку, Службени гласник РС, бр. 72/2011 и 101/2011.

откривања кривичног дела и учиниоца. Јавни тужилац ће увек захтевати да га органи унутрашњих послова обавесте о предузетим радњама и мерама а орган је дужан да без одлагања достави одговор. Јавни тужилац, државни органи, па и полицијски службеници су у обавези да приликом прикупљања обавештења, односно давања података поступају обазриво водећи рачуна да не нашkode части и угледу лица на које се подаци односе.

1.1.5. Контрола полиције од стране омбудсмана

Заштитник грађана-омбудсман је независни орган који штити права грађана и контролише рад органа државне управе и других органа и предузећа којима су поверена јавна овлашћења. Њега бира Народна скупштина, а у свом раду је потпуно самосталан, што значи да нико нема право да утиче на његов рад. Овлашћење омбудсмана није да цени само законитост већ и целисходност радњи и аката упраних органа, разликује га од других институција, пре свега судова. Сви органи над чијим радом врши контролу у обавези су да му доставе све тражене документе. Уколико, приликом вршења контроле рада утврди постојање повреде права грађана, а које су извршене актима, радњама или нечињењем полицијских службеника, Заштитник грађана може да покрене поступак контроле и то на два начина:

- По притужби грађана и
- По сопственој иницијативи.

1.2. Унутрашња контрола полиције

Унутрашња контрола рада полиције утврђена је Законом о полицији где стоји да се она остварује кроз два посебно уређена облика:

- Институционални-чији је носилац Сектор унутрашње контроле и
- Кроз контролу путем решавања притужби на рад полиције.

Такође, унутрашњу контролу полиције и целог министарства врши и Сектор интерне ревизије који као основни предмет контроле има законитост финансијског пословања.

Служба интерне ревизије обавља послове који се односе на:

- Оперативно планирање, организовање и извршавање задатака ревизије;
- Тестирање, анализе и оцене пословних функција из надлежности Министарства унутрашњих послова у складу са најбољом струковном праксом и стандардима интерне ревизије са Међународним стандардима професионалне праксе интерне ревизије;
- Сачињава извештаје о налазима ревизије са одговарајућим мишљењима и оценама које доставља министру и одговорном лицу субјекта ревизије;
- Обавља ревизије коришћења средстава Европске уније и других међународних организација и институција праћењем спровођења препорука, увођењанових система и процедура;
- Израда стратешких и оперативних планова и програма.⁵

⁵ Миленковић, Д.; Копривица, С.; Тодоровић, В.: *Контрола служби безбедности*, Организација за европску безбедност и сарадњу - Мисија ОЕБС-а у Србији и Центар за нову политику, Београд, 2011.

2. КОНТРОЛА СЛУЖБИ БЕЗБЕДНОСТИ У РС

2.1. Надлежност Сектора унутрашње контроле

Први вид унутрашње контроле полиције јесте Сектор унутрашње контроле чија је претеча Служба генералног инспектора некадашњег Ресора јавне безбедности Министарства унутрашњих послова Републике Србије, која је основана 2001. године, али је у пракси кренула да ради 2003. године именовањем првог генералног инспектора.

Начелник Сектора унутрашње контроле је у обавези да Министру подноси извештаје о раду, као и надлежном јавном тужиоцу о свим радњама које су предузете у циљу расветљавања кривичних дела. Такође, Народна скупштина на захтев Владе може да захтева од Министра да подноси извештај о раду Сектора. У року од три месеца Сектор је у обавези да поднесе извештај о раду за претходну календарску годину на основу статистичких података о активностима и постигнутим резултатима.

Сектор унутрашње контроле врши контролу рада полиције пре свега у погледу поштовања и заштите људских права при извршавању полицијских задатака и примене полицијских овлашћења. Службена лица у Сектору имају приликом вршења контроле сва полицијска овлашћења као и остали полицијски службеници, а такође су и у погледу својих права и обавеза изједначени са другим службеним лицима. Министру унутрашњих послова начелник Сектора редовно и периодично подноси извештај о раду.

Ранијим Законом о полицији било је прописано да начелник Сектора на захтев министра, подноси и ванредне извештаје. Садашњим Законом начелник Сектора ванредним извештајима извештава надлежног јавног тужиоца о предузетим радњама у циљу расветљавања кривичних дела.⁶ на тај начин се Министар онемогућава да као политичка личност утиче на оперативни рад Сектора.

Министар унутрашњих послова је дужан да извештаје о раду доставља Влади Републике Србије и надлежном одбору Народне скупштине. Тако је успостављена

⁶ Радивојевић, Н., Сектор унутрашње контроле полиције, Зборник радова Правног факултета у Новом Саду, 2014.

спољашња контрола полиције која је у складу са уставним и законским овлашћењима, а као главни недостатак у раду Сектора истиче се нетранспарентност у раду. Управо због тога је јако битна сарадња спољашње и унутрашње контроле полиције. Једино на тај начин се повећава поверење у рад и полиција се на тај начин приближава грађанима, те треба имати у виду да Сектор највечи део својих активности заснива на притужбама и представкама грађана.

Запослени у Сектору су овлашћена службена лица и при обављању својих послова имају сва полицијска овлашћења како у погледу права тако и у погледу дужности.⁷ Они се од осталих полицијских службеника разликују у виду приоритета у раду. Тај приоритет се огледа у примени службених овлашћења према својим колегама, односно лицима која су запослена у полицији. Начин вршења саме контроле, односно поступање контролора уређује Министар доношењем подзаконског акта.

2.2. Уређење Сектора унутрашње контроле

Сектор унутрашње контроле полиције у свом саставу има Управу за послове унутрашње контроле полиције у оквиру које се налазе:

- Одељење за координацију рада Центара;
- Одељење за превентивно поступање;
- Одељење за криминалистичко оперативне послове рад по представкама и аналитичко информатичке послове.

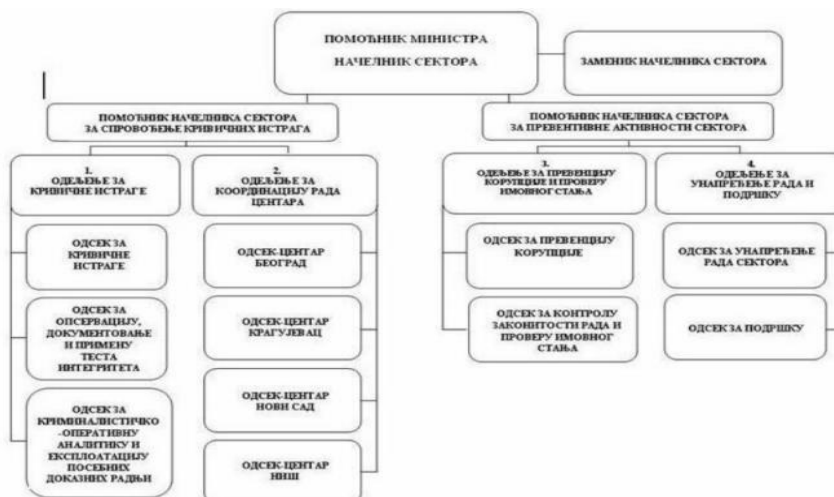
Одељење за криминалистичко оперативне послове у свом саставу има: Одсек за тајни звучни и оптички надзор осумљиченог и Одсек за криминалистичко оперативне послове. Одељење за превентивно поступање, рад по представкама и аналитичко информатичке послове у свом саставу има: Одсек за превентивно поступање и рад по представкама и Одсек за аналитичко информатичке послове. Одељење за координацију

⁷ Информатор о раду Министарства унутрашњих послова Републике Србије, Службени гласник РС, бр. 99/2014.

рада Центара у свом саставу има: Одсек-Центар Београд, Одсек-Центар Нови Сад, Одсек-Центар Ниш и Одсек-Центар Крагујевац.⁸

У сектору унутрашње контроле запослено је око 80 лица, али је изражена промена организационе структуре, те је Правилником о унутрашњем уређењу и систематизацији радних места у Министарству било предвиђено повећање броја запослених, а све у складу са Акционим планом за спровођење Националне стратегије за борбу против корупције која подразумева повећање броја припадника ове јединице пропорционално 1% запослених у МУП-у. Приликом повећања броја запослених узета су у обзир буџетска средства и смештајни капацитети па је у оквиру Националног програма за усвајање правних тековина ЕУ предвиђено повећање броја запослених по 20 на годишњем нивоу почев од 2015 до 2018. године.⁹

Ради остваривања зацртаних циљева као што је независност рада у спровођењу истраге поводом кривичног дела корупције, Сектор унутрашње контроле који се до сада ослањао на оперативни фон Управе криминалистичке полиције, што је било подложно за цурење о тренутним истрагама, па је новим Законом о полицији предвиђено постојање оперативног фонда у оквиру Сектора.

Шематски приказ уређења Сектора унутрашње контроле

⁸ Радивојевић, Н., Сектор унутрашње контроле полиције, Зборник радова Правног факултета у Новом Саду, 2014.

⁹ Радивојевић, Н., Сектор унутрашње контроле полиције, Зборник радова Правног факултета у Новом Саду, 2014.

Основни предуслов за ефикасно и законито поступање полицијских службеника унутар Сектора јесте јасно и прецизно дефинисана надлежност свих службеника. Уколико неки службеници дејствују ван граница својих надлежности начелник Сектора је у обавези да одмах у писаном облику обавести Министра унутрашњих послова о поступању које је супротно закону и предузима потребне радње о чему се обавештава и Јавни тужилац. Уколико се утврди да је приликом поступања полицијског службеника дошло до прекорачења овлашћења што је изазвало и повреду права која штити омбудсман, Сектор мора да обавести и њега о свом поступању.

Сву запослени у Министарству унутрашњих послова су у обавези да обавесте Јавног тужиоца и Сектор уколико дођу до сазнања да је њихов колега извршио кривично дело обављајући своју дужност. Рок за обавештавање је 24 часа од момента сазнања. Ранијим законом било је прописано да полицијски службеници и не могу бити позвани на одговорност због обраћања Сектору. Овакав положај запослених додатно је учвршћен доношењем Закона о заштити узбуњивача, који представља основу на плану борбе против корупције како у друштву тако и полицији, али резултати борбе против корупције углавном зависе од воље и спремности запослених да пријаве понашање колега које је супротно закону. Закон о заштити узбуњивача представља један од инструмената предвиђених у Националној стратегији за борбу против корупције у Републици Србији.

У вршењу контроле овлашћена службена лица Сектора имају следећа овлашћења:

- Да остваре увид у списе, документацију и збирке података које у складу са својим надлежностима прибавља, сачињава или издаје полиција;
- Да узимају изјаве од припадника полиције, оштећених лица и сведоке;
- Да од полицијских службеника захтевају достављање других података и информација других података и информација из њихове надлежности који су потребни за вршење унутрашње контроле;
- Да захтевају атесте, разгледају службене просторије које њихове колеге користе, техничке и друге податке о информатичким средствима које користе полиција и

- Да траже доказе о стручној оспособљености полицајаца за употребу средстава које користе приликом вршења својих овлашћења.¹⁰

Поред овога предвиђено је још једно овлашћење Сектора унутрашње контроле. Реч је о налогу за предузимањем неопходних и хитних мера и активности уколико би њиховим одлагањем дошло до повреде људских права и слобода приликом примене полицијских овлашћења или приликом обављања других полицијских послова. На тај начин законодавац је желео да се Сектор стави у функцији остваривања циљева превентиве контроле и да допринесе унапређењу рада Сектора.

Поред овлашћења законом су предвиђена и одређена ограничења у погледу вршења унутрашње контроле од стране Сектора унутрашње контроле. Тако, приликом контроле овлашћена службена лица Сектора не могу учествовати у акцијама полиције или на било који други начин угрозити рад или поверљивост података. Оправданост угрожености поверљивости полицијске акције образлаже се надлежном јавном тужиоцу који доноси коначну одлуку. Уколико се претпоставља да би вршење контроле могло да онемогући или да отежа примену полицијских овлашћења, контролисани полицијски службеник може привремено да одбије преглед просторија и увид у списе предмета све до одлуке надлежног јавног тужиоца. Он је такође у обавези и да одмах сачини извештај и да га достави надлежном министру, као и тужиоцу који је донео одлуку за извршавање мере. Уколико приликом вршења контроле предмет контролисања превазилази капацитете Сектора, министар ће на предлог начелника до окончања задатка, задужити надлежну организациону јединицу која ће кооперативним сарадњом са Сектором извршити контролу. Главна недоумица приликом проширене контроле јесте да ли „надлежна организациона јединица“ може бити уједно и контролисани субјект.¹¹

Са друге стране, Сектор је задужен и за предузимање различитих активности на откривању и сузбијању кривичних дела корупције полицијских службеника и свих лица запослених у Министарству унутрашњих послова. Борба против корупције уствари представља главни задатак Сектора унутрашње контроле због чињенице да се највећи број

¹⁰ Милетић, С., Право унутрашњих послова, Криминалистичко-полицијска академија, Београд

¹¹ Миленковић, Д.; Копривица, С.; Тодоровић, В.: *Контрола служби безбедности*, Организација за европску безбедност и сарадњу - Мисија ОЕБС-а у Србији и Центар за нову политику, Београд, 2011.

приговора грађана везан за рад полицијских службеника управо односи на корупцију. Због тога је у Националној стратегији за борбу против корупције постојала иницијатива за формирање посебног одељења унутар Управе криминалистичке полиције, које би било задужено искључиво за истраге дела корупције.

Међутим, поставља се питање оправданости постојања оваквог одељења на плану супротстављања корупцији у полицији и Министарству у целини. Наиме, будући да унутар полиције већ постоје службе које се баве контролом незаконитог поступања полицијских службеника, овакво решење би могло довести до поклапања надлежности, пре свега између Управе криминалистичке полиције и Сектора, али и непотребног расипања материјалних и људских ресурса.¹²

Уколико се врши контрола докумената у којима су садржани подаци о поступањима полицијских службеника који имају ознаку поверљивости, овлашћења за њихов увид имају контролори који могу да прегледају предметну документацију у присуству одговорног лица које је константовало строгу поверљивост докумената. Ово је јако битно из разлога заштите поверљивости докумената. Дужност вршења унутрашње контроле подразумева да полицијски службеници Сектора предузимају разлишите мере и радње како би прикупили адекватне доказе а све у циљу утврђивања чињеничног стања. Новим изменама и допунама Закона о полицији а ради спровођења спољашње контроле полиције предвиђено је да начелник Сектора након спроведене контроле и упознавања са незаконитостима у поступању полицијских службеника од стране организационе јединице министарства налаже отклањање утврђених неправилности и реализацију мера одговорности што је новина у односу на ранији закон где је начелник имао могућност давања предлога министру за отклањање утврђених неправилности или покретање поступака за утврђивање одговорности. На овај начин се омогућује да Сектор унутрашње контроле буде независан у свом раду у односу на Министарство унутрашњих послова.

¹² Кесић, З., Супротстављање корупцији у полицији-актуелно стање у Републици Србији и мере за унапређење, КПА, 2015.

2.3. Контрола путем решавања притужбе

Други вид контроле рада полиције јесте контрола путем решавања притужби која је предвиђена Законом о полицији, а сам поступак је прописан Правилником о поступку решавања притужби.¹³ У овом Закону стоји да сваки грађанин има право да министарству поднесе притужбу против полицијског службеника за чији рад сматра да је противзаконит или да су му његовим поступањем повређена гарантована права и слободе. Рок за подношење притужбе је 30 дана од тренутка када је дошло до повреде. Уколико се притужба не поднесе у овом прописаном року сматраће се неблаговременом.

Овај притужбени поступак спроводи руководилац организационе јединице у којој ради полицијски службеник на чији се рад притужба односи. Након што је стигла притужба руководилац је у обавези да подносиоца притужбе обавести о покретању поступка и да га позове на разговор у року од 15 дана од дана пријема притужбе. Прописано је да се притужбени поступак завршава у року од 30 дана од дана пријема притужбе. Након тога је руководилац организационе јединице у обавези да извештај о предузетим мерама достави надлежној притужбеној јединици и, са друге стране, да обавести подносиоца о предузетим мерама.

Уколико се у притужбеном поступку дође до усаглашавања ставова између руководиоца и подносиоца притужбе поступак се сматра окончаним, те се даље одлучује да ли ће се против притуженика покренути дисциплински или кривични поступак. Усаглашени ставови се уносе у записник о разматрању притужбе који потписују и подносилац притужбе и руководилац организационе јединице.¹⁴

Када је реч о скраћеном кривичном поступку такве притужбе решава такође руководилац организационе јединице у којој је оптужени запослен. Његова дужност је да провери чињенице из притужбе и да у року од 60 дана од дана пријема исте извести подносиоца притужбе. Он неће поступати у следећим случајевима:

- Уколико је притужба поново поднета а не постоје нови докази и

¹³ Службени гласник РС, бр. 54/2006.

¹⁴ Радивојевић, Н., Сектор унутрашње контроле полиције, Зборник радова Правног факултета у Новом Саду, 2014.

- Уколико постоји злоупотреба права на подношење притужбе.

Уколико се деи да се подносилац притужбе не одазове на позив руководиоца и не тражи да по притужби поступа Комисија, сматраће се да е одустао до притужбе. Са друге стране, ако се одазове на позив руководиоца а ставови по питању постојања у повреди људских права и слобода као и злоупотребе полицијских овлашћења се не усагласе, предмет се уступа на решавање Комисији за решавање притужби.

Ова комисија састављена је од три члана, и то:

- Начелник, или представник из Сектора унутрашње контроле;
- Представник полиције и
- Представник ван МУП-а.

Члан Комисије који долази ван МУП-а је од изузетне важности како би се остварило начело јавности у раду Комисије за решавање притужби, а са друге стране, на тај начин се остварује и спољашња контрола рада полиције јер овог трећег члана именује и разрешава Министар на предлог Скупштине општине. Мандат овом представнику траје четири године уз могућност поновног избора. Поступак решавања притужбе пред комисијом закључује се достављањем одговора подносиоцу у року од 30 дана од дана закључења поступка код руководиоца организационе јединице полиције. Након закључења подносилац има и сва друга правна средства за заштиту својих права и слобода.

3. ПРЕВЕНТИВНЕ АКТИВНОСТИ СЕКТОРА УНУТРАШЊЕ КОНТРОЛЕ

Један од главних недостатака Сектора у претходном периоду био је изостанак превентивне контроле. Управо због тога је новим законодавним оквиром предвиђен превентивни надзор свих организационих јединица министарства. Претходно је била предвиђена превентивна контрола само полицијских управа у седишту и подручних полицијских управа. Накнадно ус превентивне акције проширене и на све остале јединице Министарства. Главни пропуст приликом вршења превентивне контроле јесте што је била предвиђена за организационе јединице Дирекције полиције, а не и остале, јер Сектор поред контроле полицијских службеника контролише и све остале запослене у МУП-у.

Ради успешности контроле поставља се и питање да ли полицијски службеници требају бити упознати са временом вршења контроле. Раније, контрола се најављивала, што је давало могућност да контролисани отклоне неправилности у свом раду пре самог вршења контроле. Ненајављеним контролама се пак утврђује сестварно стање ствари у организационој јединици. Које ће се организационе јединице контролисати неће бити препуштено случајном одабиру, већ ће избор представљати резултат истражних сазнања да ли се у некој одређеној организационој јединици јављају проблеми. Као инструменте ради спровођења превентивне контроле и сузбијање корупције Сектор унутрашње контроле примењује тест интегритета, спроводи анализу ризика од корупције и проверу промене имовног стања. Начин на који ће се ови инструменти примењивати у пракси и поступак примене прописује надлежан министар.¹⁵

Тест интегритета као оперативна мера представља тајно прикупљање података ради превенције од корупције у полицији. Он представља симулирање реалне ситуације сличне оним у стварности које се односе на активности тестираног полицијског службеника, коју је тестирани дужан да решава како би се увидела његова реакција и поступање у конкретној ситуацији, без неког претходног обавештења подручне јединице у којој тестирани полицијски службеник ради.

¹⁵ Ђорђевић, С., Литавски, Ј., Збирка предлога практичне политике за реформу полиције у Србији, Београдски центар за безбедносну политику, Београд, 2012.

Да би тест интегритета био спроведен над неким од запослених у полицији, иницијативу може покренути осим запослених, директор полиције, министар и његови помоћници. Циљ овог теста јесте да се утврди колико је полицијски службеник подложен корупцији у ситуацији када му се пружа прилика да поступа супротно етичким и правним нормама. Тестирани који прође контролу биће обавештени о томе, те уколико буде „позитиван“ значи да је прошао тест, а уколико је „негативан“, против њега се покреће дисциплински или кривични поступак зависно на који начин и колико је прекршио полицијска овлашћења.

Међутим, они који су прошли не значи да неће опет бити тестирани јер пре спровођења теста мора постојати основана сумња у коруптивне активности полицијског службеника, обавештајни податак или пријава грађана. Циљ спровођења теста интегритета јесте откривање склоности контролисаних ка коруптивним делима. Током читавог теста контролисани је под присмотром, мада овакав вид превентивне контроле може бити злоупотребљен, јер се може нарушити приватност контролисаног као и подметање или нарушавање права контролисаног. Стога је неопходно да се подзаконским актом јасно и прецизно отклоне све могућности злоупотребе као и константна обука и едукација службеника који спроводе сам тест интегритета.¹⁶

Други инструмент који се користи за спровођење превентивне контроле унутар полиције јесте анализа ризика од корупције. Ову анализу врши Сектор унутрашње контроле у сарадњи са Агенцијом за борбу против корупције тако што се на почетку идентификује ризик, затим се врши израда регистра ризика и план превентивних мера ради њиховог отклањања.

Анализа ризика од корупције првенствено подразумева одређивање оних организационих јединица и области рада Министарства који су најподложнији корупцији, односно где су могућности за коруптивне радње највеће. Наиме, појавни облици корупције могу бити различити, почевши од оних чије су последице мање штетне па све до оних који представљају кривично дело. Због тога се као пет основних група ризика, односно области у оквиру којих долази до корупције у полицији могу идентификовати:

¹⁶ Миленковић, Д.; Копривица, С.; Тодоровић, В.: *Контрола служби безбедности*, Организација за европску безбедност и сарадњу - Мисија ОЕБС-а у Србији и Центар за нову политику, Београд, 2011.

- Политичка корупција;
- Управљање финансијама;
- Људски ресурси;
- Реализација набавки и
- Оперативни полицијски рад.¹⁷

Да би анализа била делотворна најпре се осим одређивања где има корупције, мора се одредити и њени појавни облици и проучити узроке постојања ове непожељне друштвене појаве. Најзаступљенији разлог зашто се корупција јавља у овом делу јавног сектора јесте то што разне полицијске структуре под својом надлежношћу подразумевају овлашћења којима је могуће манипулисати и злоупотребљавати их, ради стицања имовинске користи или политичке моћи. Законом је предвиђено да се ово питање уреди подзаконским актом, а као модел би могли да послуже подзаконски акти везани за рад Агенције за борбу против корупције која је надлежна за вођење регистра имовине јавних функционера.

Као трећи вид превентивних активности у борби против корупције и коруптивних дела јесте могућност вођења евиденције имовног стања. Разлог вођења евиденције имовног стања као и провере сваке промене јасно указује да евентуалне промене у том погледу могу бити јасан показатељ да је одређено полицијско службено лице умешано у одређене коруптивне или друге недозвољене радње.

Законом је начелно уређено питање имовног картона запослених у Министарству али остављена је могућност да се ово питање уреди подзаконским актом а као модел који би послужили за израду тих подзаконских аката јесу акти Агенције за борбу против корупције која је надлежна за вођење имовне карте јавних функционера. Практични проблеми са којима ће се законодавац приликом прецизнијег уређења овог новоуведеног института сусретати, јесте начин вођења евиденције над руководиоцима и запосленима у високоризичним местима у министарству као и број лица неопходних за ефикасно и ажурно вођење евиденције, као и којој организационој јединици ће се ова ова овлашћења поверити.

¹⁷ Ђорђевић, С., Литавски, Ј., Збирка предлога практичне политике за реформу полиције у Србији, Београдски центар за безбедносну политику, Београд, 2012.

4. РЕЗУЛТАТИ РАДА СЕКТОРА УНУТРАШЊЕ КОНТРОЛЕ

Резултати рада Сектора унутрашње контроле јесу засновани на извештају самог органа који се подноси крајем сваке године, те приказани подаци се односе на активности везане за сузбијање свих незаконитих активности припадника полиције за претходну годину.

Приоритет у раду јесте провера навода из представки и притужби грађана у којима је указивано на повреде Уставом гарантованих права и слобода као и на прекорачење и злоупотребу полицијских овлашћења као и на непоштовање етичког кодекса полицијских службеника.

У делу рад који следи даћу неке од основних података који се тичу рада Сектора унутрашње контроле полиције за период 2015. године, уз напомену да кроз године не постоје нека већа одступања.

Кривичним пријавама, које је Сектор унутрашње контроле поднео током 2015. године, обухваћено је укупно 335 кривичних дела, а међу њима и кривична дела:

- Примање мита;
- Злоупотреба службеног положаја;
- Фалсификовање исправе;
- Превара;
- Злостављање и мучење;
- Лака телесна повреда;
- Изазивање опште опасности;
- Недозвољена трговина љдусима и сл.

Последње наведено кривично дело је посебно интересантно из добропознатих разлога масовних миграција које су и даље карактеристичне за наш простор.

Међу значајнијим кривичним пријавама које је Сектор унутрашње контроле поднео током 2015. године истичу се: У сарадњи са Тужилаштвом за организовани криминал

поднете су кривичне пријаве против руководиоца и 28 полицијских службеника Управе граничне полиције због основа сумње да су извршена кривична дела удруживање ради вршења кривичних дела, примање мита и злоупотреба службеног положаја. Затим, кривичне пријаве су се односиле и на удруживања ради вршења кривичних дела, примање мита и злоупотребе службеног положаја, због давања мита који се односио на власницу једне трговинске радње. У извештају је наведено да је руководилац полиције организовао криминалну групу садржану од полицијских и царинских службеника као и власница СТР, граничном прелазу који су преко граничних прелаза преносили робу грађанима уз новчану накнаду те тако према њима нису предузимали законом прописане мере. Предузетница СТР је као посредник, примала новац и поклоне веће вредности за полицијске и царинске службенике (а одређени проценат је задржавала за себе) а даваоце мита обавештавала о сменама тих полицијских службеника као би они несметано преноси илегалну робу преко државне границе на територију Републике Србије.¹⁸

Почетком 2015. године полицијски службеници поднели су кривичне пријаве против петорице полицајаца, тројице власника ауто школа и једног грађанина, због постојања основа сумње да су извршили више кривичних дела примање мита и злоупотреба службеног положаја, тако што су од кандидата за полагање возачких испита или њихових родитеља, тражили и примали мито и поклоне у новцу и то у износима од 100 до 250 еура по кандидату, да би чланови испитне комисије за полагање возачког испита, помагали кандидатима да положи возачки испит, тако што су им диктирали тачне одговоре приликом полагања теоријског дела возачког испита или тако што им приликом практичног дела испита, нису евидентирали и узимали у обзир негативне поене и учињене грешке.

При унутрашњој контроли Сектор је поднео и две кривичне пријаве против полицијских службеника који су желели да противправно стекну имовинску корист искоришћавајући актуелну мигрантску кризу те су лицима из Сирије, Ирака, Авганистана, узимали новац како би их превезли са територије Прешева до следећег граничног прелаза ка западној Европи. Износ који су овим лицима узимали је 150 еура те су их

¹⁸ Кесић, З., Супротстављање корупцији у полицији-актуелно стање у Републици Србији и мере за унапређење, КПА, 2015.

транспортивали, без претходног пријављивања у прихватни центар у Прешеву и без прибављања одговарајуће потврде која је неопходна за кретање на територији Републике Србије.

Друге кривичне пријаве поднете су против припадника полиције јер су после контроле пословања угоститељског објекта у коме су смештени илегални мигранти из Сирије осумњичени од закупопримца захтевали и примили износ од 1600 еура како не би вршили даље провере и како би му омогућили да и даље пружа услуге илегалним мигрантима.

Сектор унутрашње контроле је поднео више кривичних пријава против полицијских службеника и због непоступања по издатим наредбама прекршајних судова за довођење грађана, ради замене новчаних казни казнама затвора, те су пасивним понашањем полицијских службеника предвиђене казне застареле јер се грађани нису одазвали позивима нити су принудно довођени. Такође, две кривичне пријаве поднете су због постојања основа сумње да је извршено кривично дело несавестан рад у служби од стране руководиоца јер нису вршили надзор над радом полицијских службеника по наредбама прекршајних судова.

Припадници полиције као извршиоци кривичних дела јављају се и у привредној сфери, те је против руководиоца једне Пореске управе поднета кривична пријава против полицијског службеника Одсека за сузбијање привредног криминалитета јер су заједно са осталим саучесницима извршили 6 кривичних дела преваре, два кривична дела примање мита, два кривична дела давање мита и продужено кривично дело злоупотреба службеног положаја. Оптужни предлог је поднет због постојања основане сумње да су поменути полицајци од једног лица узели новац уз обећање да ће помоћу својих контаката и утицаја у Пореској Управи омогућити позитивно решавање захтева за повраћај ПДВ-а те према њима нису преузете мере прописани пореским прописима, иако су осумњичени знали да су подносиоци пореске пријаве регистровали засебна привредна предузећа у циљу вршења

кривичног дела превара, те су им на тај начин омогућили прибављање вишемилионске користи на штету неколико предузећа.¹⁹

Сектор унутрашње контроле је поднео и кривичну пријаву и против припадника Жандармерије јер је у својству представника Синдиката без одговарајућих одлука истог органа у пословној банци својеручно потписивао и издавао налог за пренос путем којих је са текућег рачуна Синдиката на сопствени рачун кроз више трансфера пренео 530.000 РСД и тако прибавио противправну имовинску корист на штету Синдиката.²⁰

Као што је напред напоменуто као једна о основних функција Сектора унутрашње контроле јесте и превентивна контрола којом су припадници ове полицијске јединице уочили пропусте које се односе на неблаговремено поступање по захтевима надлежних тужилаштава за прикупљање потребних обавештења, што утиче на благовремено поступање и доношење јавнотужилачке одлуке по пријавама грађана и правних лица. Ту се пре свега мисли на:

- неуредно вођење појединих службених евиденција;
- необавештавање надлежних Центара за социјални рад о пријавама кривичних дела насиља у породици и пријавама о нарушеним породичним односима непоштовање обавезне примене одредаба ЗКП када полицијски службеници привремено одузимају предмете, посебно када су у питању моторна возила, непоступање по наредбама Прекршајних судова које су услед тога застареле и на давање сагласности за одустанак од прекршајног гоњења;
- неправилности у раду приликом пријаве пребивалишта и боравишта као и издавања личних карата и путних исправа тим грађанима те је на основу ових активности предложено да се против полицијских службеника покрену дисциплински поступци.

¹⁹ Кесић, З., Супротстављање корупцији у полицији-актуелно стање у Републици Србији и мере за унапређење, КПА, 2015.

²⁰ Кесић, З., Супротстављање корупцији у полицији-актуелно стање у Републици Србији и мере за унапређење, КПА, 2015.

5. ПРИМЕРИ УНУТРАШЊЕ КОНТРОЛЕ ПОЛИЦИЈЕ У ЗЕМЉАМА У ОКРУЖЕЊУ

Да би се превентивно деловало, односно сузбило непрописано понашање полицијских службеника мора се успоставити добро структуриран систем који ће бити у могућности да лоцира таква непожељна понашања. Циљ контроле полиције јесте управо да обезбеди да полицијска служба функционише сврсисходно, да чува безбедност грађана и штити њихове интересе.

У свим упоредним системима при контроли полиције као један од најубедљивијих доказа да је службеник полиције учествовао у незаконитим радњама јесте финансијска корист коју је стекао тим својим незаконитим делима. Средства која се користе у истрази како би се та корист и доказала јесу праћење, озвучавање и аудио и видео присмотра као и рад у тајности.

Свакако овакав начин прикупљања доказа је ефикаснији од традиционалних како што је саслушавање осумњиченог и испитивање сведока, јер је у полицијским круговима као фактор ометања спровођења ефикасне истраге јесте постојање културе прикривања других полицијских службеника који су својим понашањем прекршили правила службе или права, слободу или интересе грађана. Како би се ова појава свела на минимум и била санкционисана битна карика у остваривању овог циља јесте и улога руководства одељења за унутрашњу контролу која има задатак да анализира рад одељења и одређује циљеве, мотивише запослене, комуницира са другим запосленима, контролише и оцењује рад запослених.²¹

²¹ Милков, Д., Управно право III-Контрола управе, Правни факултет у Новом Саду, НОви Сад, 2010.

5.1. Република Мађарска

Мађарска спада у ред земаља са средњом стопом корупције. Органи за спровођење Закона у овој земљи су Национална полиција која представља независан орган у оквиру Министарства унутрашњих послова и Царинска и Финансијска служба који су у саставу Министарства финансија, а задужена је Заштитна служба –Агенција за спровођење закона.

Заштитна служба-агенција за спровођење закона је институција која је задужена за обављање послова превенције, заштите од кривичних дела од стране свих јавних службеника, па тако и припадника полиције. Главна карактеристика овог органа јесте да он делује превентивно и да нема репресивни карактер тј, да у случају да у својим истражним активностима утврди да је у неки од органа над којим врши контролу утврђена одређена неправилност која има елементе кривичног дела или прекршаја тај предмет се не прослеђује даље на рад надлежном јавном тужилаштву. Тако се може закључити да су пре свега активности овог органа усмерене на спречавање вршења кривичних дела тако што ће се прикупљати и вршити анализе које се односе на коруптивни криминалитет. У свом раду заштитна агенција се ослања на извештаје и притужбе из јавности као и помоћ запослених у органима и агенцијама које су предмет истраге, те сарађује са државним и друштвеним организацијама, грађанима, међународним организацијама.

Национална Заштитна служба има посебна полицијска овлашћења под надзором Министра унутрашњих послова. Највећи обим задатака представља борба на антикоруптивном плану у домену јавног сектора која обухвата три линије рада и то:

- Превенција и откривање кривичних дела;
- Праћење животног стила државног службеника и
- Тест интегритета.

Осим службеника у државној управи укључујући и полицију служба може да прати и рад чланова владе и припадника служби за спровођење закона и то на начин да информације прикупља чак и из домена приватне сфере и то проактивно путем теста интегритета тј. лажним покушајем поткупљивања. Зарад ефикасног и законитог поступања службеника унутар Заштитне агенције прописан је Кодекс понашања и прописи о

пријављивању имовине полицијских службеника који се аналогно примењују и на службенике агенције.

5.2. Република Словенија

Што се тиче распрострањености корупције, Република Словенија такође спада у ред земаља са средњом стопом распрострањености корупције, с тим што би ваљало нагласити да је најбоље рангирана у односу на све остале бивше југословенске републике. Оно што је карактеристично за систем контроле полиције у овој земљи јесте да и поред постојања надзора од стране парламента, суда и независних тела, у Словенији не постоји орган са полицијским овлашћењима. Управо због тога се може рећи да њихов систем спада у класичне моделе без специјализованих тела и да криминалне истраге у вези полицијских службеника спроводе Криминалистичка полиција, Национални биро за истраге и тужилаштво са специјалним тимовима.

У Словенији је Министарство унутрашњих послова задужено за свеобухватан и системски надзор над радом полиције, као и за спровођење задатак и примену свих овлашћења. Циљ ових радњи јесте процена законитости поштовања основних људских права и слобода приликом поступања полицијских службеника. Надзор се врши инспекцијском контролом која подразумева преглед документације, списка предмета, саслушање полицијских службеника и осталих запослених, а надзор се може вршити и непосредно на самом терену приликом вршења полицијских задатака. Након спроведене контроле сачињава се извештај који може садржати предлоге за отклањање уочених недостатака.

Лица која врше надзор над радом полиције имају статус службеног лица са посебним овлашћењима са звањима шефа за надзор који има своје службенике који такође учествују у надзору, а стално су запослени у интерној јединици за усмеравање и надзор Министарства унутрашњих послова. Ова лица именује министар а она приликом спровођења контроле свој идентитет доказују легитимацијом чију форму и садржину такође прописује министар. Ова лица имају следећа овлашћења:

- Могу затражити информације које чува полиција;

- Могу позвати полицијске службенике или физичка лица на разговор или саслушање;
- Имају приступ свим просторијама које користи полиција за потребе свог рада;
- Могу затражити званичне сертификате о техничким средствима и
- Могу присуствовати обављању задатака од стране полицијских службеника.

Сви службеници полиције дужни су да службеницима Јединице пруже помоћ приликом обављања надзорних задатака. Уколико се у надзорном поступку утврди да је полицијски службеник повредио неко основно људско право или слободу незаконитим поступањем, шеф надзора може одмах захтевати од шефа јединице да се неправилности отклоне, о чему се сачињава извештај.

Због постојања опаности да током примене овлашћења Јединице дође до угрожавања живота и здравља људи који спроводе надзор полиција може привремено ускратити приступ датотекама, преглед просторија или информација. Да ли ће се наставити надзор или неће одлучује министар. Осим овог овлашћења службеници Јединице не могу имати приступ документима која откривају идентитет тајних оперативаца који су на тајним задацима као ни идентитет физичких лица која добровољно достављају оперативне информације о крвичним делима, њиховим починиоцима тзв. доушницима.

Полицијски систем у Словенији је организован хијерархијски у три нивоа, па је сваки од тих нивоа одговоран за контролу и унутрашње управљање оног нижег нивоа. На врху се налази Генерални полицијски директорат који надзире рад осталих директората, а они надзиру рад полицијских станица. Циљ овакве вишестепене контроле је да обезбеди законитост у раду, професионалност, квалитет, ефикасност и економичност.

При Генералном полицијском директорату су и Одељење за унутрашње послове и интегритет и Одељење за жалбе. Ова два одељења промовишу антикорупцијску политику и мере за системско унапређење система унутрашњих послова уз јачање интегритета полицијских службеника.

Одељење за жалбе представља још један од инструмената чији је главни циљ да контролише законитост рада полицајаца, те је истим законом којим је уређен рад полиције, прописано и да појединац има право жалбе уколико сматра да су његова права и слободе повређена и то у року од 30 дана од када је та повреда учињена. Осим домаћих држављана право жалбе имају и страни држављани који ово правно средство могу да искористе преко Министарства спољних послова. У редовном поступку жалба се подноси Сенату за жалбе који се састоји од 3 члана: председавајућег, представника власти и представника Синдиката полиције који разматрају основаност жалбе и доносе одлуку.

5.3. Црна Гора

Полиција у Црној Гори представља један од најтранспарентнијих управно-извршних органа. Наиме, томе умногоме доприноси и рад Одељења за унутрашњу контролу полиције. Законом је прописано да унутрашњу контролу врши полицијски службеник овлашћен за послове унутрашње контроле који има разноврсна полицијска овлашћења и то:

- Да прикупља и одрађује личне и друге податке;
- Да врши позивање;
- Да издаје наредбе и упозорења;
- Да употребљава туђе саобраћајно средство и средства везе;
- Да употребљава средства принуде и
- Да предузима прекривене полицијске радње.

Злоупотреба полицијских службених овлашћења и незаконито вршење полицијских послова представљају сложену појаву из разлога што сами полицијски службеници имају знања о томе како се докази прикупљају па самим тим како исте доказе и прекрити а такође имају и професионалне, личне контакте са другим полицијским службеницима који покрећу овакав вид контроле рада према њима. Оно што представља предност Одељења унутрашње контроле у односу на Сектор криминалистичке полиције је то што је Одељење усресређено само на рад полиције и тиме је омогућена стручна специјализација за рад на

овим предметима, док је делокруг послова Сектора криминалистичке полиције разноврстан и обухвата више различитих предмета.

Због свега наведеног од изузетне је важности омогућити Унутрашњој контроли све инструменте ради прикупљања потребних података како би контрола рада полицијских службеника била успешна. Пре свега Законом о кривичном поступку треба прецизно појаснити да се израз „полиција“ односи и на овлашћене службенике унутрашње контроле. На тај начин би се омогућило да рад унутрашње контроле не зависи од граматичког тумачења одредби закона.

Други проблем који се може уочити јесте непостојање правног основа за формалну комуникацију са тужиоцима који по новом Закону о кривичном поступку приликом спровођења истраге усмеравају и руководе радом полиције. То доводи до ситуације у којој се полицијски службеници за своја поступања позивају на налоге тужиоца а унутрашња контрола нема могућност да такву тврдњу и провери. Трећи проблем представља заштита комуникације између Одељења унутрашње контроле и осталих државних органа јер није прописана обавеза чувања службене тајне.

ЗАКЉУЧАК

Узимајући у обзир специфичност полицијске функције као и овлашћења и бројене послове који они обављају, битно је нагласити да њихово поступање може да доведе и до ускраћивања и повређивања неких основних људских права и слобода. Због тога се и наметнула потреба за успостављањем ефикасне контроле, како спољашње, тако и унутрашње, јер се једино на тај начин може санкционисати незаконито и неетичко понашање полицијских службеника.

Управо из овог разлога је 2005. године успостављено специјално тело које врши унутрашњу контролу-Сектор унутрашње контроле. Међутим, иако је успостављање институционалног оквира ради контроле законитости рада полицијских службеника извршено доношењем Закона о полицији, пракса је показала бројне недостатке који се односе на рад самог Сектора унутрашње контроле. Због тога у сваком годишњем извештају ово специјално тело подноси и предлоге којима се указује на недостатке у практичном раду, те је Сектор унутрашње контроле на тај начин предложио законодавном органу низ измена које су садржане у новом Закону о полицији, а то су:

- Спровођење теста интегритета;
- Провера промене имовинског стања запослених у МУП-у;
- Спровођење анализе ризика од корупције и израда регистра ризика корупције у МУП-у;
- Да су све организационе јединице Министарства у обавези да, уколико током свог рада дођу до обавештајних података да је запослени у Министарству извршио кривично дело, на раду или у вези са радом, доставе обавештајне податке;
- Да Сектор унутрашње контроле врши превентивни надзор над свим организационим јединицама у Министарству;
- Обавеза руководиоца контролисаних организационих јединица је да одговарају за реализацију наложених мера од стране овлашћених лица из Сектора унутрашње контроле.

Сви ови предлози, измене закона и подзаконских аката усмерени су на повећавање ефикасности у раду и смањивања незаконитог рада полицијских службеника, те је посебно потребно обратити пажњу на компетентност и обуку чланова Сектора унутрашње контроле и подизање професионалне безбедносне културе. Поред ових мера Сектор је на основу превентивних мера којима су уочене неправилности у раду полицијских службеника предложио и успостављање механизма законитог поступања тако што би се доследно поштовале одредбе прописане у Инструкцијама о оперативном раду и другим подзаконским актима, вођење ажурне службене евиденције складу са Упутством о вођењу станичних евиденција, придржавање прописаних прописа и вођење евиденција везаних за одредбе Закона о пребивалишту и боравишту грађана Републике Србије, делегирање полицијских службеника са посебним знањима из области кривичноправне заштите малолетника чији ће задатак бити да врше координацију у обављању практичних акција везаних за сузбијање малолетничког криминалитета и предмета којима се као оштећени јавља малолетно лице.

Како би рад полиције био што приступачнији грађанима у заштити и поштовању њихових права и слобода један од приоритета јесте омогућавање да непосредно указују путем представки и притужби на незаконитост и прекорачење полицијских овлашћења и непрофесионално поступање. Овај вид контроле од стране грађана остварен је бољом комуникацијом тако што грађани могу свакодневно како путем телефонске линије тако и писаним путем да поднесу притужбе и пријаве корупцију.

Из свега наведеног може се закључити да Сектор унутрашње контроле јесте један од стубова успостављања правне државе где ће се поштовати права и слободе грађана и да је неопходно да осим ефикасне контроле рада полицијских службеника постоји и сарадња са осталим државним органима.. Како су облици незаконитог поступања полицијских службеника, као и коруптивна дела променљиви тако и Сектор кроз анализу свога рада те промене мора уочавати и предузимати неопходне мере како би овај облик друштвено непожељне појаве свео на минимум.

ЛИТЕРАТУРА

Драгишић, З.: *Безбедносни менаџмент*, Факултет безбедности Универзитета у Београду и ЈП „Службени гласник“, Београд, 2007.

Ђорђевић, С., Литавски, Ј., Збирка предлога практичне политике за реформу полиције у Србији, Београдски центар за безбедносну политику, Београд, 2012.

Кесић, З., Супротстављање корупцији у полицији-актуелно стање у Републици Србији и мере за унапређење, КПА, 2015.

Милетић, С., Право унутрашњих послова, Криминалистичко-полицијска академија, Београд

Милков, Д., Управно право III-Контрола управе, Правни факултет у Новом Саду, Нови Сад, 2010.

Миленковић, Д.; Копривица, С.; Тодоровић, В.: *Контрола служби безбедности*, Организација за европску безбедност и сарадњу - Мисија ОЕБС-а у Србији и Центар за нову политику, Београд, 2011.

Радивојевић, Н., Сектор унутрашње контроле полиције, Зборник радова Правног факултета у Новом Саду, 2014.

Стајић, Љ., Контрола полиције и служби безбедности, Правни факултет у Новом Саду, Нови Сад, 2012.

Стевановић, О.: *Руковођење у полицији (2. измењено и допуњено издање)*, Криминалистичко-полицијска академија, Београд, 2012.

Нормативни извори:

Устав РС, Службени гласник РС, бр 98/2006. Закон о Безбедносно-информативној агенцији, *Службени гласник РС*, бр. 42/2002, 111/2009, 65/2014- одлука УС и 66/2014

Законик о кривичном поступку, Службени гласник РС, бр. 72/2011 и 101/2011.

Информатор о раду Министарства унутрашњих послова Републике Србије,
Службени гласник РС, бр. 99/2014.

Службени гласник РС, бр. 54/2006.